ਗੁਰਚਰਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰ

(2009 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6835)

19 ਮਾਰਚ, 2020.

[ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇਜੇ.]

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908: ਸੈਕਸ਼ਨ 17-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ 'ਬੀ' ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਕਲੌਤਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ (ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ-ਉਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ (ਜਵਾਬਦੇਹ) ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ-ਇਕਲੌਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਕਲੌਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਕਲੌਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕਲੌਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਥਿਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖ਼ਾਰਿਜ ਅਤੇ ਖ਼ਾਰਿਜ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 17 (1) ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - - ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕਲੌਤਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 'ਬੀ' ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ "ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼" ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 17 (1) (ਬੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17 (2) (ਵੀ) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 17 (1) ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 19.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17]

ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੇਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1995) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 709: [1995] 3 ਸਪਲਿੱਪ। ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 466-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ। 2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 800 ਨੇ 05.02.2020 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ-ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. 'ਬੀ' ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਮਿਤੀ 15.06.1994 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ 'ਬੀ' ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਬੀ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ 09.01.1995 ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ 03.03.1995 ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 'ਬੀ' ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ 24.04.1998 ਤੱਕ ਜਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਬੀ' ਅਤੇ 'ਜੀ' ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਤਲਾਕ 15.09.1973 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀ. 'ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15.09.1973 ਧੀਆਂ ਨੇ' ਬੀ 'ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਵੀ' B 'ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਬੀ' ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 02.09.1986 ਉੱਤੇ 'ਬੀ' ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ 'ਬੀ' ਉੱਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ' ਬੀ 'ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ' ਬੀ 'ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20] [347-ਏ-ਸੀ; ਡੀ-ਐਚ]

ਸੋਮ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2006) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 788: [2006] 5 ਸਪਲਿ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 778-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1995]3ਸਪਲਿਊ.ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.466	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾਜਾਸਕਦਾ	ਪੈਰਾ 14
[2006]5ਸਪਲਿਊ.ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.778	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 15

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6835 2009 ਦੇ

2004 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3472 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 09.05.2008 ਤੋਂ

ਪੱਲਵ ਸਿਸੋਦੀਆ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਬੀਤਾ ਯਾਦਵ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮੋਹਨ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਨਾ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਅਮਨ ਝਾਅ, ਆਰ. ਸੀ. ਕੋਹਲੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਚੋਪੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਤਾ ਦੀਵਾਨ ਪੁਰੀ, ਜੇਸਨ ਚੋਪੜਾ, ਜੇ. ਐੱਸ. ਮਰਾਹੱਟਾ, ਪੀ. ਐੱਨ. ਪੁਰੀ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.

ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ 2004 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3472 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹਨ: -

2. 1. ਇੱਕ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਿਰਾਜ ਮਾਜਰਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਮਲੋਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੂਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਦੋ ਧੀਆਂ (ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਵਿਚਕਾਰ

ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਤਲਾਕ 15.09.1973 ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਜਲੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਈਆਂ ਦੋਵੇਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਜਲੋਵਾਲ ਲੈ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ

2. 2. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਿਰਾਜ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁਰਚਰਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁਰਚਰਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 ਮਿਤੀ (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ

2. 3. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ 15.06.1994 ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 03.12.1994 ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 03.12.1994, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

2. 1. ਵਧੀਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਜੱਜ, ਅਮਲੋਹ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 09.01.1995 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵੀ 03.03.1995 ਉੱਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 24.04.1998 ਨੂੰ ਹੋਈ

2. 5. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 167 (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 (ਆਈ. ਡੀ. 2) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਰੱਦ, ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਹੈ

2. 6. ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਦੇ ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 02.09.1986 ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ-21.09.1994 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਮੇਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਸਿਰਾਜ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੋਟ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਕੋਲ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਤੀ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 02.09.1986 ਮਿਤੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 05.03.2003 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

2. 7. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 13.08.2004 ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

3. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਪੱਲਵ ਸਿਸੋਦੀਆ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰੂਪਮਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੱਲਵ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 556 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਵਿਚਕਾਰ ਤਲਾਕ 1 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਤਲਾਕ ਦੀ ਮਿਤੀ 15.09.1973 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਵੀ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ। ਉਹ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਏ। 02.09.1986 ਮਿਤੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਤੀ 1 ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅੰਕਲ ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਜਾਇਜ਼ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਾ ਹੋਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਮੁਦਈ-ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੱਸਿਆ, ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਕੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 02.09.1986 ਮਿਤੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਸੀਅਤ ਲਈ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਦੋ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ, ਜੋ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। 15.06.1994 ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

6. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

7. ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇਃ

> "1. ਕੀ 21.09.1994 ਦੇ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 556 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 09.01.1995 ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਗੁਰਚਰਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹੈ। ਬਨਾਮ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਤਤਕਾਲੀ ਵਧੀਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਜੱਜ, ਅਮਲੋਹ ਵੱਲੋਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਰੱਦ ਅਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾੜਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੈ? ਓਪੀਪੀ
>
> 2. ਕੀ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ? ਓਪੀਪੀ
>
> 3. ਭਾਵੇਂ ਐੱਸ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 09.02.98 ਮਿਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੈ? ਓਪੀਡੀ
>
> 4. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਓਪੀਡੀ
>
> 5. ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ 7 ਨਿਯਮ 11 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਓਪੀਡੀ
>
> 6. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ? ਓਪੀਡੀ
>
> 7. ਕੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ 3 ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ? ਓਪੀਡੀ

8. ਰਾਹਤ "

8. ਅੰਕ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਜੋਂ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਲ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 3 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਲ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਪੀਡਬਲਯੂ 1, ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਜਲੋਵਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, । ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ

> "ਏ) ਕੀ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਈ. ਡੀ. 1 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ?
>
> ਬੀ.) ਕੀ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ/ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
>
> ਸੀ) ਕੀ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਹੀ ਅਮਲ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ?

ਡੀ) ਕੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

9. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਨ 09.01.1995 ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈਃ -

"17. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ-(ਐੱਲ) ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਨੰ. 1864 ਦਾ XVI, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1866, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1871, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1877, ਜਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਆਇਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਅਰਥਾਤਃ -

(ਏ) ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਸਾਧਨ;

(ਬੀ.) ਹੋਰ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਯੰਤਰ ਜੋ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ, ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ, ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(ਸੀ) ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਾਧਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਘੋਸ਼ਣਾ, ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ, ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ

(ਸ) ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਪੱਟੇ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਰਾਇਆ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ;

(ਈ) ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਾਧਨ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ, ਦਾ ਐਲਾਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ, ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਰਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੇਂ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(1 ਏ) ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਐਕਟ, 1882 (1882 ਦਾ 4) ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਏ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਠੇਕੇ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2001 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ' ਤੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਾਰਾ 53 ਏ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ –

(i) ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਪੱਤਰ; ਜਾਂ

(ii) .....

(iii) .....

(iv) .....

(v) .....

(vi) ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ]; ਜਾਂ

... ...”

... ...”

10. ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ (ਆਈ) ਅਤੇ (xii) ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) (vi) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ

ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੇਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1995) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 709 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 16,17 ਅਤੇ 18 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾਃ

> "16. ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ (vi) ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਮਿਲੇਗੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
>
> 17. ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਧਿਰ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇਸ ਵੇਲੇ 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਮਨਘੜਤ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ। ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੈ।
>
> 18. ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ
>
> (1) ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੇਕਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ।
>
> (2) ਜੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਹੱਕ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।
>
> (3) ਜੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੰਡ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ

ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(4) ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

(5) ਜੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ" ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) 1929 ਦੇ ਐਕਟ 21 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸੋਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੂਲ ਧਾਰਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ।

11. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਰਾ 18 (2) ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਹੀ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਲ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਮਿਤੀ 15.06.1994, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰੇ 2 ਅਤੇ 3 ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹਨਃ -

"2. ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਇਹ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਥਿਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

12. ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 03.12.1994 ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਅਤੇ 3 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 2 ਅਤੇ 3 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈਃ

"2. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 2 ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 3 ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

13. ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਲੀਲ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ No.800 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ-ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਧਾਰਾ 17 ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾਃ -

"6. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 17 (1) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ(2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ <u>ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।</u> ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (1) (ਬੀ) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (2) (vi) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਸੂਟ ਨੰ. 250-ਏ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ-2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਤੀ ਲਈ 04.10.1985 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲੀ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 04.10.1985 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (2) (vi) ਦੇ ਪਲੇਨ 8 ਰੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ... ."

15. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਮ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਰਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2006) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 788 ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

"13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਮ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2006) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 788 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17 (1) (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ: -

"18. ..... ਪਰ ਆਦਰ ਸਹਿਤ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਵੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ....."

16. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ: -

"14. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, 04.10.1985 ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਇਸਲਈ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਮੁੱਖ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (2) (vi) ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਵਾਦ, ਅਰਥਾਤ, "ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ" । ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 17 (1) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 04.10.1985 ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਮਿਤੀ 07.01.2015 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 13.02.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 04.10.1985 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

17. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਏ ਤੋਂ ਡੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (1) (ਬੀ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (2) (ਵੀ) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 17 (2) (vi) ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 17 (1) ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 19.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੈ

18. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੁਦਈ, ਜੋ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

19. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਚਾਚਾ ਦੱਸਿਆ, ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਬਿਆਨ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ।

20. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 1 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਮਿਤੀ 15.06.1994 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ 09.01.1995 ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ 03.03.1995 ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਤਲਾਕ 15.09.1973 ਉੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਜਲੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਵੀ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਗਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤਲਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਉੱਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 556 ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਗੁਰਚਰਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੈਲ ਕੌਰ ਦਾ ਤਲਾਕ ਆਈ. ਡੀ. 1 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25 ਸਾਲ ਤੱਕ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈਆਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸਾਫ਼ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.01.1995 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। 09.01.1995 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

21. ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 09.01.1995 ਮਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਦ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 02.09.1986 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ|

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669